

GOIGS EN LLOANÇA DEL GLORIÓS

SANT FRANCESC DE LA FONT

Venerat a la seua ermita, vora l'antic Molí de la Font, del terme de Castelló

Puix que Ell és nostra gaubança
i entre Cel i Terra pont,
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

Defensor de la natura
meravella de l'etern
fita de l'amor fratern
i la humilitat més pura.
I puix tota creatura
troba en Ell la confiança
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

En vostre sant cos nafrat
cinc estels han fet el niu
i com un altre Crist viu
vostre amor ens heu mostrat.
I puix per Déu inflammat
deixàreu ferma lligança
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

Sou del caminant repós
feliç abríc dels amants
que amb goig i afecte constants
curullen ànima i cos.
I puix sempre porta inclós
per l'amor santa frissança
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

Vostra ermita abandonada
joia que l'art atresora
un nou d'octubre amb penyora
pels Cavallers restaurada.
I puix vostra imatge santa
és ullal de benaurança
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

La veu de vostra campana
per la fe giravoltada
fònics precís d'enamorada
a colps de voltes desgrana.
I puix del cor de la Plana
naixen càntics de lloança
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

Vostre pou amb ferro ornat
apaga la sed humana
al temps que a tots àgermana
en nostre símbol sagrat.
I puix hem representat
la nostra antiga aliança
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

Des del Molí s'embarcàren
per conquerir nostres Illes
i adreçant les planes quilles
a Columbretes marxàren.
I puix per Vós confiàren
tenir bon vent i bonança
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

Des de vostra santa ermita
vora l'antic Caminàs
ens lliureu de tot mal pas
amb vostra ajuda infinita.
I puix sou la nostra fita
i del poble la fiança
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

Si vers l'eterna pujança
Castelló marxa ja al front
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

Que la benedicció del Déu de les creatures siga amb nosaltres.

Per la bondat i l'amor a la natura que sempre va mostrar el Pare Sant Francesc de la Font.

ORACIÓ. Guardeu i protegiu Senyor la creació sencera, obra de les vostres mans i del vostre amor.

Protegiu-nos del perill nuclear, aparteu de La Plana la contaminació, manteniu-nos netes les aigües de les cèquies, feu créixer verds els arbres i abundosos de fruits, deslliureu aquestes terres de l'assot dels incendis forestals i les plagues. Feu que els pardalets tornen a volar per un cel sense fums i els peixos naden per les aigües clares del Mediterrani. Que cada matí pugam tornar a veure el sol i per la nit, la lluna i les estrelles.

Doneu-nos un cor nou i reblit d'estima per la natura i totes les vostres creatures, com el del nostre germà Sant Francesc.

Vos ho demanem per Jesucrist, el vostre Fill, que tant va estimar els humans i el món. Que viu i regna sobre tota la creació, pels segles dels segles. Amén.

L'Ermita de Sant Francesc de la Font s'hi troba vora l'antic Camí de les Viles de Benicàssim, a la partida hortolana de "Cap" del terme de Castelló, així denominada per acabar darrere mateix de les seues parets el "cap" de la cèquia Major, abans que les seues aigües dessemboquen al Molí de la Font, a pocs metres d'aquest lloc.

Les partides de "La Font", "Cap" i "Senillar", s'ajunten precisament al rodal on s'alça l'ermita, constituint el limit i frontera entre estes terres d'horta i les de secà, que poc més amunt escomencen en la partida de "La Magdalena". Al segle XVIII, tots aquests terrenys estaven plantats de grans oliveres.

Sant Francesc de la Font és un lloc mitològic per al poble de Castelló. Segons diu l'escriptor pairalista Josep Pasqual i Tirado, "Tomba Tossals" i la seua Conlloga van eixir des del Molí de la Font, un dia de la festa de Sant Francesc, per conquerir les Illes Columbretes. I a l'ermita de Sant Francesc pregàren de retorn, abans de pujar al Castell Vell de la Magdalena, que senyorejava el Rei Barbut, amo i senyor de les terres de la Plana.

Les nombroses fonts que rajen al Molí, estigueren identificades amb la mítica font grega de CASTALIA, nom ja popularitzat entre els castellonencs i els arqueòlegs, con J.B. Porcar, ens parlen de troballes prehistòriques i de ceràmica ibero-romana als seus voltants. Prop de l'ermita encara es conserven les ruïnes d'un batà i un forn de vidre.

Sant Francesc és un edifici de finals del segle XVII o principis del segle XVIII. Fins el moment encara no s'han trobat les dates exactes de la seua construcció ni els que la manàren edificar. Probablement serien els frares franciscans, els Caputxins o els membres de la Venerable Orde Tercera de Penitència de Sant Francesc. Així ho demostra l'escut pintat sobre l'altar mayor.

La fàbrica de l'ermita presenta un sistema constructiu característic dels exemplars del barroc final, molt moderat en elements ornamentals. Arquitectònicament se'ns manifesta com un conjunt equilibrat, elegant i popular alhora.

L'any 1913, segons notícies escrites, Sant Francesc de la Font ja estava prou abandonada. Poc a poc anà encara enrru-

nant-se més, fins aplegar a enderrocar-se la sagristia i el porxe frontal. Les col·leccions de ceràmica del segle XVIII desaparegueren també els últims anys.

L'any 1975 l'edifici era sol·licitat a l'Ajuntament, — el seu propietari —, per la Germandat dels Cavallers de la Conquesta, procedint a la seua reconstrucció i restauració.

Les obres acabàren amb el mite de la seua pobresa, doncs apareixien aleshores tota una sèrie de pintures murals, de la segona meitat del segle XVIII, de l'època coneguda com el "Barroc Il·lusionistic", amb carteles, marbres ficticis, flors i balaustrades, amb treccaments de cel, al gust d'aquell temps, totes elles emmarcant les figures d'àngels i sants. Actualment és l'única ermita de la Plana completament decorada amb pintures murals barroques.

A banda i banda de la reduïda nau, apareixen els dos Doctors de l'Orde Franciscana, Sant Bonaventura i Sant Bernardí de Siena. A les petxines de la cúpula, els quatre Pares de l'Església Llatina, Sant Gregori (Papa), Sant Agustí i Sant Ambrosi (Bisbes), i Sant Jeroni (Cardenal). Al cap d'amunt de l'Altar Major i després de l'arc triomfal amb l'Escut de Sant Francesc, apareix un trencament de Cel, representant-se l'Esperit Sant entre dotze cors d'àngels.

L'ermita era solemnement beneïda i inaugurada el dia 9 d'octubre de 1977, al complir-se exactament el VIIe Centenar de la mort del Rei Jaume I el Conqueridor i la Diada Nacional del País Valencià.

Tanmateix les pintures, en greus condicions, encara tardarien en restaurar-se. Sota el patrocini de l'Ajuntament, Gabriel Cantalapiedra les restaurava entre finals de 1981 i principis de 1982. El diumenge, dia 21 de febrer de 1982, en un solemne acte, quedaven beneïdes i inaugurades, al commemorar-se el VIIe Centenar del Naixement de Sant Francesc d'Assis.

És aquesta ermita lloc de celebracions de matrimonis, comunions, excursions escolars, festes i aplecs populars. Des de 1982 es commemora ací i al Molí de la Font l'eixida de Tomba Tossals a la conquesta de les Illes Columbretes, amb un homenatge popular a la nostra mitologia. També es celebra l'Aplec de la Carrasca, plantada al juliol de 1984 pels amics del programa radiofònic "De Dalt a Baix", de Radio Cadena Valenciana.

Les festes majors de l'ermita es celebren el dia 4 d'octubre i sobretot el dia 12, vuitava de la festa del titular i commemoració de la Benedicció de les obres de restauració del Santuari, amb Missa Solemne, Processó amb la imatge del sant fins el Molí de la Font, Porrat Popular i Danses.

En la festa de 1984 s'estrenà el "CÀNTIC DE LES CREATURES", sobre textos del propi Sant Francesc amb música de Matilde Salvador, autora també de les melodies d'estos GOIGS, escrits pel poeta Manuel Villarreal Casalta. Matilde Salvador prepara també la música de la "MISSA HUMIL", per a ésser cantada cada any en la festa major de l'ermita.

Josep Miquel Francés
Ermità de Sant Francesc de la Font

Musical score for three staves. The lyrics are: "Puix que ell es nos-tra gau-bau-ça i en-tre Cel i Ter-ra pont, en Sant Fran-cesc de la Font di-po-si-ten l'es-pe-rau-ça. De fe-u-sor de la ua-tu-ra me-ra-ve-lla de l'e-tern fi-ta de l'a-mor fra-tern i hu-mi-li-tat més pu-ra."

JUSTIFICACIÓ. Els presents Goigs fòren escrits pel poeta Manuel Villarreal Casalta en agraïment per les gràcies aconseguïdes per la intercessió del gloriós Sant Francesc de la Font i musicats per na Matilde Salvador, l'any 1984. De la present edició se'n fan 1.500 exemplars als obradors de "Gráficas de Castellón, S.A.", a cura de la Germandat dels Cavallers de la Conquesta, per solemnitzar la festa anual, difondre la història de l'ermita i conrear la llarga tradició popular dels Goigs en la nostra cultura i en la nostra llengua. Els dibuixos son de na Matilde Salvador i Ferràn Guallart.